

Vlastimil Marek

Tajné dějiny hudby

Obsah

Předmluva

Úvod

Posvátný původ hudby

Vliv hudby na tělo a mysl

Tajemství australské didžeridu a bioakustika

Šaman v nás a mozkové vlny

Už staří Číňané

Pýthagorův monochord

Gregoriánský chorál a dr. Tomatis

Tibet (mísy, činelky, trouby a šeng) a kymatika

Tajemství indické hudby a pozitivní myšlení

Hudebníci z Jajouky a břišní tanec

Hypnotický gamelan a transovní kečak

Keplerova harmonie vesmíru

Hildegarda z Bingenu

Tajná vědění (Fludd, Kircher)

Japonská zvuková meditace

Peruánské píšťaly a dr. Monroe

Záhada harmonického zpěvu a David Hykes

Rytmus v nás

Rytmus Afriky

Qawaal a tančící derviši

Hudbou k duchovnosti a toleranci

New age music

U nás

Řád v chaosu

Bibliografie

Úvod

*Když jsem se sám sebe ptal, proč skládám hudbu, doufal jsem,
že tím napomůžu uskutečnit sociální revoluci.
Teď vím, že hudbou se spouští revoluce duchovní.*

Když mne v šestadvaceti letech začala pobolívat páteř, a když jsem zjistil, že obvodní lékařka umí jen předepisovat acylpyrin, rozhodl jsem se, že s tím něco udělám. A když jsem za výlohou jednoho obchodu ve středu Prahy uviděl fotky lidí, cvičících jógu, neváhal jsem a začal chodit do tehdy sportovního oddílu jógy. Hned při druhé hodině, v pozici „mrtvoly“, tedy v leže na zádech, jsem se podle instrukcí uvolnil, a zažil báječný pocit vnitřní rozpínavé radosti a pohody. Začal jsem se sám od sebe smát. Objevil jsem, že život není jen tělo, ale také to, čemu se říká duše. Na jedné straně jsem byl nesmírně šťastný, na straně druhé jsem se zdravě naštvál: jak to, že mi o tom nikdy nikdo neřekl? Jak to, že se tohle neučí na školách? Jak to, že tahle kultura tento způsob duchovnosti tak ostentativně opomíjí?

Když jsem se začal učit hrát na bubny a když jsem pak začal hrát v rockové kapele, brzy jsem zjistil, jak moc platí věta: Potkali se dva hudebníci a jeden se zeptal druhého – máš talent nebo znáš noty? Zatímco kdejaký cikán vzal kdejaký hudební nástroj a okamžitě zahrál, jiní vystudovali konzervatoř a u táboráku nebyli schopni doprovodit jedinou písničku.

Mimochodem, víte, jaký je rozdíl mezi slavíkem a vrabcem? Žádný. Vrabec je slavík, který absolvoval konzervatoř.

Osobně jsem znal kluky, kteří si sedli k pianu, začali brnkat na tři čtyři klávesy a bylo to tam – byl to hudební zážitek. Hned od samého začátku svého aktivního hudebního života (i sběratelského, patřil jsem mezi pravidelné účastníky legendární „černé burzy“ gramodesek) jsem tak z vlastní zkušenosti věděl, že při koncertu nezáleží na tom, jestli znám nebo neznám noty.

Když mi bylo asi čtrnáct, viděl jsem v televizi film o mládí slavného dirigenta. V jedné části zazněl kousek z Liszta (Preludia) a já tenkrát zažil to, k čemu jsem se později dostával jen po dlouhých obdobích meditací – mystický zážitek. Když jsem si pořídil svůj první gramofon a Preludia si koupil na desce, mystický zážitek se nedostavil.

Jako rocker jsem pak ke svému překvapení na různých festivalech slyšel hudbu, kterou jsem nade vše miloval, tedy rock, v nudném a odflinknutém provedení, zatímco když začala zpívat Jarmila Šuláková, nebo když se rozjařil tehdy zcela neznámý Ivan Hlas a jen s kytarou rozezpíval celou hospodu, běhal mi mráz po zádech.

Proč je některá hudba tak působivá? Proč je někdy třesketější ticho než rachot decibelů? Co je to hudební sluch? Proč hudba funguje? Proč často nefunguje?

Tehdy se mi často zdálo o obchodech plných desek hudby z celého světa. Myslel jsem, že až bude možno hrát svobodně cokoli, a až bude možno sehnat všechno, svět bude krásnější a lepší. Dnes je hudby všude kolem dost a dost, a já zjistil, že lidé okolo mne neumí poslouchat. Že nevědí, co je to dobrá hudba. Že jsou oběťmi špatného vkusu učitelek a rodičů, nikdy nevypnuté kulisy hluku měst, a dnes navíc nepřetržitě proudou většinou bezduché a stále stejným monotónním rytmem soukromými rádii do hlav posluchačů vtlučené reklamy na to či ono.

Od konce sedmdesátých let pravidelně přednáším o tom, že hudba je nejlepším a nejbezpečnějším průvodcem na cestě do hlubin vlastního vědomí. Že léčí. Že je to to jediné, co člověk umí lépe než příroda. A stále se ptám: jak to, že nám o tom nikdy neřekli ve škole? Jak to, že naše kultura to vše tak ostentativně přehlíží a „vyhodila na smetiště dějin“ umění pracovat se zvukem – nejen léčit, ale také energetizovat se, nabíjet, harmonizovat? V prodejně „Maďarského kulturního střediska“ byla v sedmdesátých letech občas k dostání nejen alba některých světově proslulých rockových kapel, ale také série nahrávek gregoriánského chorálu. Kupoval jsem je s velkým očekáváním, ale byl jsem zklamán. Bylo to hezké, ale rozhodně to nebylo tak silné, jak jsem očekával. Kde se stala chyba?

Knihovny jsou plné tlustých knih, popisujících hudební nástroje, ale nikde se nepíše o tom, že pomocí bubnů lidé odjakživa dosahovali změněných stavů vědomí. Jak to, že nám to tak dlouho a tak úspěšně zatajovali?

Dnes vím, že když v katedrále začnou zpívat chorál tři muži neškolenými, rovnými hlasy, po chvíli se v prostoru začne ozývat čtvrtý hlas, tzv. alikvót. To muselo být pro tehdejší věřící záračným znamením. Promlouval k nim Bůh. Jenže dnes každý zpěvák hojně používá tzv. *vibráta* (hlas jakoby pulzuje), a ať se budou zpěváci snažit sebevíc, čtvrtý, „božský“ hlas nezazní.

Dnes vím, že gregoriánský chorál, nazpívaný profesionálními zpěváky (s vibratem) prostě nefunguje. Dnes vím, že západní hudba, tak, jak ji známe, přestala léčit. Přitom Bible zmiňuje umění Davida, který hrou na svou harfu vyléčil melancholii krále Saula, Athenaios z 2. století popisuje, co vše se hudbou dá vyléčit, a v Talmudu je dokonce zmíněna píseň (shir pegayim), která má člověka chránit před různými epidemiemi.

Dnes vím, že nám zatajili, jak snadno lze např. pomocí šamanského bubnování docílit stavu transu a zharmonizovat tak své emoce. Přitom každý rok roste počet studií, dokazujících, že např. zamračení lékaři mají sedmkrát vyšší pravděpodobnost, že umřou hned po dosažení padesáti let věku, než lékaři, kteří jsou přátelštější a na své pacienty se usmívají. Dnes vím, jak výhodné a léčivé je naučit se cirkulární dech na didžeridu, jak transformativní je zahrát si na peruánskou píšťalu atd. Na světě existuje přibližně deset tisíc odlišných hudebních kultur. Proč nám alespoň o těch nejdůležitějších neřekli? Kolik tajemství a hudebních technik a nástrojů je tak ještě před námi ukryto?

Dějiny píše vítěz. V našem případě „vědecký materialismus“. „Vědci“ nechtějí slyšet o ničem, co nezapadá do jejich stávajícího a vládnoucího paradigmatu. Jimi napsaná historie nevypráví o šamanech, transu, a hudbě, která léčí.

Na mezinárodní konferenci o čínské a asijské hudbě, která se konala v září 1999 v Praze, jsem se nejvíc těšil na přednášku čínského muzikologa z Pekingu o šamanských nápěvech středního Mongolska. K mému zklamání ale mladý hudební odborník jednou větou z pozice maoismu a vědeckého materialismu odsoudil šamanismus jako primitivní a dávno moderní dobou překonaný náboženský pohled na svět, o kterém není nutno se více zmiňovat. Naštěstí v poslední přednášce konference mladý český sinolog referoval o archeologických vykopávkách čínských hrobů z rané doby bronzové. Archeologové zjistili, že se v hrobech těch nejváženějších, nejuctívanějších a nejbohatších členů tehdejší společnosti do dnešní doby uchovaly, kromě množství jiných uměleckých a jiných předmětů, bubny, potažené aligátří kůží. Závěr je jednoznačný: již před osmi tisíci lety byla pro tehdejší lidi hudba velmi důležitou součástí jejich životů. Tehdejší šamani tak svými bubny a rituály položili základ pro další rozvoj veškeré hudby – nejen v Číně – až do našich dob.

O tom nám ale („vědci“ a materialisté a paní učitelky) neřekli. Proto „tajné“ dějiny hudby. Tohle je kniha o mnohém z toho, co nenajdete v učebnicích dějepisu a historie hudby a co se na školách a konzervatořích zatím bohužel stále neučí. Rád bych poukázal na možné příčiny, důvody a souvislosti mnohých jevů, o kterých se zatím takto nepsalo. Rád bych pozornému čtenáři nabídl celou řadu informací z nejrůznějších kultur a možných úhlů pohledu, aby si pak o to víc mohl vychutnat zázrak, kterému se říká hudba.